

Larry Everest

Irakbakgrund: Vad ligger bakom det upptrappade religiösa kriget och USA:s intervention? Vad kan det leda till? Var ligger våra intressen?

Översatt ur *Revolution*, 26 juni 2014*

Red inledning

Artikelförfattaren Larry Everest tillhör den amerikanska vänsterorganisationen *Revolutionary Communist Party* (RCP) [Revolutionära kommunistiska partiet], som är en av de få amerikanska maoistiska organisationer som överlevt. *Revolution* är RCP:s veckotidning.

RCP:s mest kände företrädare är Bob Avakian, som 1979 – efter att amerikanska polisen utfärdat en arresteringsorder på honom (för ”kriminella aktiviteter”) – flydde till Europa, där han fortfarande är kvar (ryktet säger att han befinner sig i Frankrike). Trots detta har han fortsatt att fungera som RCP:s partiledare.

Larry Everest är knuten till RCP och är dess främste Mellanösternexpert. Han är bl a författare till boken *Oil, Power & Empire: Iraq and the U.S. Global Agenda* (2003).

Författarens band till amerikansk maoism betyder att artikeln har en något annorlunda utgångspunkt och vinkling än vad som är vanligt i svensk vänsterpress. Eftersom Everest samtidigt är väl insatt i sitt ämne så är artikeln både läsvärd och intressant.

För den som är intresserad av att veta mer om hur Everett ser på Mellanöstern, i synnerhet Irak, kan ta del av följande video med honom (handlar mest om Irak):

https://www.youtube.com/watch?v=GU_b4erw98M

MF 13/7 2014

De irakiska regeringsstyrkornas sammanbrott i Mosul, den näst största staden i Irak, den 10 juni och att staden föll i händerna på de reaktionära islamistiska jihadisterna i Isil [=Isis], och andra sunnimuslimska styrkor, slog Iraks regering, de styrande i USA och andra regionala och globala makter med häpnad och fick väckarklockorna att ringa i huvudstäder runt om i världen.

Därefter har utvecklingen gått mycket fort. Jihadister och andra sunnimuslimska styrkor har snabbt utvidgat kontrollen över norra och västra Irak, inklusive att man tagit kontrollen över Iraks gräns med Syrien och kanske Jordanien avancerat till cirka 65 kilometer från Bagdad. Det rapporteras att Isil och sunnimuslimska soldater kan ha tagit kontroll över det största oljeraffinaderiet i Irak. Hittills har Iraks regering, under ledning av Nouri al-Maliki, inte varit i stånd att inleda någon mot-offensiv och djupa sprickor finns mellan de styrande partierna i landet. Obamaadministrationen arbetar intensivt på att komma med ett svar och hindra Bagdad från att falla, vilket också inkluderar att man skickat militära styrkor till regionen. Iran ökar sin närvaro i Irak och andra stater i regionen, inklusive Saudiarabien, agerar också för att skydda de egna intressena.

Det är omöjligt att förutse vad allt detta kommer att leda till, men det kan utvecklas till en större brytningspunkt – där nationella gränser spricker eller rivs upp liksom strukturer som varit rådande i nära 100 år, alltsedan första världskriget. Dessa strukturer och relationer har

* Original: <http://www.revcom.us/a/343/iraq-background-en.html>

varit centrala inslag i 70 års amerikansk dominans i Mellanöstern, något som varit avgörande för USA-imperialismens makt och funktionssätt globalt och inhemskt.

1. Hur hamnade vi här? Inte främst på grund av Bush eller enfald, utan genom imperialismens dynamik och behov!

Vissa avgörande sanningar är nödvändiga för att förstå den nuvarande krisen i Irak.

Det handlar kort och gott inte om några ”misstag” eller någon ”enfald” från Bush, Cheney och ”nykonservativa”, som en del påstår. Om så vore fallet skulle det bli ganska lätt för USA att komma undan. Men det var det inte. Denna kris har sina rötter i kapitalismen-imperialismen, historien om dess makt över Mellanöstern och det agerande som de härskande i USA känt sig tvungna att ägna sig åt för att behålla sin dominans.

Imperialismen har koloniserat, härskat över, strypt, förvridit och kvävt Mellanöstern i över 100 år. När andra världskriget slutade 1945 blev USA dominerande högsta höns bland imperialisterna. Under de närmaste decennierna ägnade sig USA i grund och botten åt att stänga in hela regionen: allmänt sett införlivade man huvudpelarna i den traditionella samhällsordningen – feodala, stammässiga och patriarkaliska förhållanden, inklusive den framträdande roll som islam och det klerikala etablissemanget hade – i former som man använde för att härska över och utnyttja regionen. Det innebar att man stödde eller tillsatte kungar, militärjuntor och tyranner samtidigt som man utrustade och utbildade deras hemliga polis och torterare. Nationalister, revolutionärer och framför allt kommunister trycktes ned hänsynslöst. Israel har varit USA:s lokala vakthund, som etniskt rensat den inhemska palestinska befolkningen och fört krig mot sina grannar. Under det välde man uppnådde under efterkrigstiden har USA plågat omvärlden, exempelvis genom att finansiera dödspatruller, som mördade hundratusentals i Centralamerika bara på 1980-talet. Men ingenstans har man de senaste 30 åren bedrivit så många krig och gjort så många militära interventioner som i Mellanöstern. Och såväl demokrater som republikaner har stött allt detta!

Varför? Därför att detta varit – och är! – en viktig strategisk, militär och ekonomisk knutpunkt, som förenar Europa, Asien och Afrika och där cirka 60 procent av jordens energireserver finns (samtidigt som tekniska förändringar som skifferbrytning håller på att förändra det globala energilandskapet, står Mellanöstern fortfarande för en tredjedel av världens oljeproduktion, mer än någon annan region).

Det handlar här inte bara eller främst om oljekonsumtionen i USA. Kontrollen över denna internationella oljekran har av olika imperialister betecknats som ”det högsta strategiska priset” i historien, eftersom det varit nödvändigt för USA-kapitalets vinster, för dess ekonomiska och militära välde globalt, och för dess övertag gentemot andra makter. Därför fick ingenting störa denna tillgång.

Men när det nya millenniet grydde började spänningar och motsättningar att få det byggnadsverk som USA skapat att krackelera. Revolutionen i Iran 1979 ledde till att islamistisk fundamentalism kom till makten. Kriget i Afghanistan 1979-1988, där USA, Pakistan och Saudiarabien eldade på anti-sovjetiska islamistiska trupper kom att gynna organiserade jihadisterna, som var fientligt inställda till såväl det forna Sovjetunionen som till Väst och dess skyddsstatsstater i området.

Sovjetunionens sammanbrott 1989-1991 (man var då en imperialistisk makt¹) blev en geopolitisk jordbävning, som förändrade hela den globala arenan och banade väg för vad *Revolutionary Communist Party* betecknat som ”en period av större förändringar med möjlighet till stora omvälvningar”. Plundringen av Irak under USA:s krig 1991, åtföljt av 13 års sanktioner fick regionen att skaka, men lyckades ändå inte göra slut på Saddam Husseins regim. Dessa samt Israels brott mot palestinierna orsakade vrede och missnöje i hela området. Hela tiden fortsatte olja och naturgas i

¹ I mitten av 1950-talet störtades socialismen och ersattes med ett slags statskapitalism, även om de härskande i Sovjet fortsatte att arbeta under ”kommunistisk” skylt.

Mellanöstern att skapa enorma, direkt obscena, rikedomar för imperialisterna och deras lokala medarbetare, samtidigt som huvuddelen av regionens 300-400 miljoner invånare förblev utarmade och förtryckta. På samma gång har den kapitalistiska globaliseringen rivit upp traditionella former för överlevnad och samhällsuppbyggnad och drivit miljontals från landsbygden in i snabbt växande städer och slumområden.

Detta inträffade i efterdyningarna till störtandet av socialismen 1976 och att kapitalismen återinfördes i Kina efter Maos bortgång. Detta fick *djupgående* ideologiska och politiska följder världen över, inklusive ett tomrum för verkligt motstånd mot imperialismen. Det stärkte också den fundamentalistiska strömningen inom islam och vid sekelskiftet hade den blivit en allvarlig utmaning för USA:s intressen i Mellanöstern och Centralasien.

Efter attackerna den 11 september 2001 ansåg imperialisterna det nödvändigt att radikalt omorganisera regionen. Som Bush senare skulle sammanfatta det: ”Åratal av försök att uppnå stabilitet genom att befrämja fred hade gett oss ingendera.” Man kände också att man hade fria händer att fullfölja sina stora ambitioner, eftersom USA nu var den obestridligt dominerande makten internationellt.

Därför inledde man ”ett globalt krig mot terrorn”. I själva verket handlade det om ett krig för ett utvidgat imperium i syfte att besegra den anti-amerikanska islamistiska fundamentalismen, störta regimer som stod i vägen för USA, och omvandla hela regionen ekonomiskt, politiskt och socialt. Det kallades för ”att dika ut träsket” – att torka bort rötterna och orsakerna till den islamistiska oppositionens växande styrka. Allt ingick i en vidare strategi för att förhindra någon annan tänkbar makt att kunna börja utmana USA globalt eller regionalt och garantera USA:s hegemoni under åtskilliga decennier. Kort sagt siktade man på att skapa ett imperium som var både ohotat och omöjligt att hota.

”Kriget mot terrorn” startade i Afghanistan i oktober 2001, men överflyttades snabbt till Irak genom invasionen där i mars 2003. Bushregimen såg Irak som avgörande för att kunna uppnå alla sina målsättningar. Man siktade på att omvandla landet till en ny form av neokoloni i regionen – mer öppet för internationellt kapital, särskilt landets oljesektor, samt en USA-styrd ”demokratisk” pol och militär plattform. Ett centralt mål var att försvaga om än inte störta den islamiska republiken i Iran, som USA betraktade som en av de viktigaste källorna bakom den islamistiska oppositionen i regionen. Störtandet av Saddam Husseins Baath-regim sågs också som ett dödande slag mot arabisk nationalism och vad som återstod av ryskt inflytande i regionen.

Detta synsätt krävde, så att säga, att marken jämnades, vilket Bushgänget också gjorde – man skingrade och upplöste Saddams armé, privatiserade ekonomin varefter staten rensades på alla tidigare medlemmar från Baathpartiet, vilket medförde en nedmontering av stora delar av den irakiska staten och att många sunnimuslimer (som varit dominerande inom regeringsadministrationen i Irak ända sedan landet bildades av britterna 1921) hindrades från all meningsfull framtid. Dessa åtgärder sågs som en *nödvändig och logisk* del av den vidare strategi USA fullföljde.

Så gott som alla viktiga ledare inom den härskande klassen i USA stödde de övergripande målen för ”kriget mot terrorn”, inklusive det demokratiska partiet (jodå, även Hillary Clinton och John Kerry)! Det är orsaken till att vi inte bör kalla dessa krig för ”krig om oljan” eller ”Bushs krig” – de bör kallas imperialistiska krig, eftersom det är just vad de är.

Men saker och ting gick inte enligt planen. USA:s planerare inbillade sig att de kunde flyga in ett gäng exilmarionetter till Bagdad och att de, tillsammans med kompradorerna i den kurdiska ledningen (som styrte nordöstra Irak alltsedan Gulfkriget 1991), skulle utgöra kärnan i en ny USA-dominerad ”demokrati”. Men dessa exilpolitiker hade ett litet folkligt stöd och saknade en organisation på plats och USA insåg snabbt att de inte kunde hålla samman någon nationell regering. Samtidigt började ett väpnat motstånd uppstå bland medlemmar av Baathpartiet och sunnimuslimer. USA tvingades därför vända sig till ett antal olika, och ofta rivaliserande, shiamuslimska religiösa partier, de flesta med historiska band till Iran, för att tillsammans med

kurdernas ledare och en del sunnimuslimer kunna bilda regering.² Följden blev att en i huvudsak sekulär och nationalistisk nykolonial stat ersattes med en islamistisk stat uppbyggd längs religiösa linjer, dominerad av shiamuslimer men fortfarande underordnad imperialismen.

USA:s storslagna planer blev allt svårare att förverkliga genom att man nöjde sig med ”en billig” omvandling – med relativt låg truppenärvaro. Varför? Delvis på grund av att strategin gick ut på att gå vidare till nästa mål och undvika att köra fast.

Men körde fast gjorde man gentemot ett väpnat motstånd bestående av stammar, nationalistiska och jihadistiska sunnimuslimer samt även en del shiamuslimska miliser. 2006 utvecklades konflikten till ett grymt religiöst inbördeskrig med USA bakom den irakiska regeringen och där dödspatruller, tortyrkammare och religiös ”rensning” av sunnimuslimska kvarter i Bagdad kom till användning. Efter en höjdpunkt 2008 har striderna mellan irakiska regeringsstyrkor och sunnimuslimska jihadister och andra sunnimuslimska styrkor trappats upp bryskt sedan i fjol.

Dessa händelser skakade regionen. De stärkte den repressiva shiamuslimska regimen i Iran och hotade att underminera proamerikanska sunnimuslimska tyrannier som Saudiarabien. Denna förändring av maktbalansen har lett till en regional kamp – ibland öppen, ofta fördold – mellan sauderna och andra Golfstater som stöttar sunnimuslimska krafter och Iran bakom shiamuslimska krafter.

Samtidigt ledde andra händelser i regionen till omfattande lidande och skakade om härskande strukturer. Torka som orsakats av den globala uppvärmningen har lett till hårda slag för jordbruket i regionen. Den internationella livsmedels- och finanskrisen 2008-2009 drabbade hårt. Det blev jordmånen för ”Arabvåren”, vilket ökade bräckligheten i den regionala ordningen, något som USA sedan förvärrade genom att först utlova ”demokrati” för att sedan stödja kupper där valda islamister störtades, som i Egypten.

Syrien har blivit en brännpunkt – och ytterst central – för dessa motsättningar och en viktig faktor bakom krisen i Irak i dag. I efterdyningarna till upproren i Tunisien och Egypten reste sig tiotusentals syrier i mars 2011 mot Assaddiktaturen, som svarade på ett brutalt sätt. Därefter har striderna i Syrien sparat ur i ett mardrömsliknande inbördeskrig dominerat av reaktionärer på båda sidor: Assad, med stöd av Iran och Ryssland på den ena, och motståndare till Assad i huvudsak bestående av reaktionära sunnimuslimska jihadister, samt krafter uppbackade av USA, Saudiarabien och andra makter på den andra. Det syriska folkets lidande har varit omöjligt att föreställa sig med cirka 160 000 döda och minst 2,5 miljoner tvingade att fly sina hem. Detta är en stor förbrytelse från USA-imperialismens sida, som både legat bakom blodbadet och – tillsammans med allt som beskrivits ovan – försett den reaktionära islamistiska jihadismen med nytt bränsle och gett den stora möjligheter att organisera, växa och härdas i strid.

Hela denna historia – från 1945 till dags dato – visar att USA-imperialismens intressen – vad de härskande kallar ”amerikanska intressen” – INTE ligger i mänsklighetens intressen, inklusive den del som råkar leva innanför USA:s gränser. De härskandes agerande har lett till fruktansvärt lidande och förtryck för miljoner, decennium efter decennium. Deras intressen strider mot folkets intressen – i Mellanöstern, här och över hela världen. Hur kan någon tro att något gott kan komma från ytterligare ingripanden och styrande från USA:s sida?

De som har makten inser att de aldrig får ”svettas”, med andra ord aldrig visa sin oro och svaghet inför dem de förtrycker och härskar över. Men det som händer inför våra ögon visar att det imperialistiska systemet är fullt av motsättningar och att dess styrande *ingalunda* är allvetande³ och *ingalunda* allsmåttiga. Deras ”krig mot terrorismen” har *misslyckats* att uppnå sina mål; avsikten var att

² Sunnimuslimer och kurder utgör vardera cirka 20 procent av Iraks befolkning, medan shiamuslimerna har resterande 60 procent.

³ I sin memoarbok *Duty* skriver före försvarsministern Robert Gates att USA nästan alltid börjat krig ”djupt okunniga om våra motståndare och om läget på marken”. Han medger att USA gick in i Irak och Afghanistan ”okunniga om hur lite vi visste”, sid. 589-590.

det skulle stärka USA-imperialismen, men i stället åstadkom man nya problem och svårigheter, inte bara i Mellanöstern utan över hela världen.

De kan inte dra sig ur ... och de har inga bra alternativ

Obamas mål har varit att vidmakthålla USA:s välde i Mellanöstern-Centralasien, utan att behöva tillgripa direkt markkrigföring där. Ett inslag: bekämpa ”terrorism” med drönarattacker och speciella insatsstyrkor samt använda legosoldater och lokala reaktionära bundsförvanter. I vissa fall har detta inneburit att driva på och utnyttja religiöst våld – även när det kan hamna utanför deras kontroll. Obamas gruppering – och det finns skarpa meningsskiljaktigheter om den internationella strategin inom USA:s härskande klass – har tvingats till dessa åtgärder till priset av enorma kostnader och till sist misslyckanden för USA:s markkrig i Irak och Afghanistan, samt behovet av satsningar på att möta växande utmaningar från Ryssland och Kina – vilket ställts på sin spets i Ukraina respektive Sydkinesiska havet – och även andra makter. Detta är orsaken till Obamas uttalade mål att göra ”Asien till ett nav”.

Men på grund av hotet mot den irakiska staten anser de styrande i USA att det hot som Isil utgör mot den regionala ordningen gör att de inte har mycket att välja på än att sända rådgivare, örlogsfartyg och underrättelseinsatser för att hindra den reaktionära Malikiregimen från att falla samman, alltmedan USA håller på att manövrera för att bilda en regering mer i deras smak och förhindra att Irans inflytande växer. Men även detta val är fullt av risker och osäkra faktorer. Exempelvis kan Iraks armé visa sig alltför rutten för att kunna stöttas upp på något lyckosamt vis. Ett annat tänkbart problem är att Malikiregeringen verkar räkna med att kunna samla den shiamuslimska befolkningen till heligt krig mot sunnimuslimerna, och det kan leda till ett förskräckligt USA-stött blodbad, vilket ytterligare kan gynna den sunnimuslimska jihadismen och skaka sunnimuslimska stater. Sedan har vi Iran. Även om det landet har utgjort ett enormt problem för USA och dess nyckelallierade Israel, verkar USA nu i färd med att utforska möjligheten till en i varje fall taktisk allians med Iran för att rädda den irakiska staten, men detta kan leda till att Iran stärks på sikt.⁴

De styrande i USA anser att de måste stärka sitt grepp om regionen, inklusive tävla med andra makter internationellt. Men deras satsning på regionen har också försett dessa rivaler med öppningar. Och nu är det tänkbart att USA kommer att sugas tillbaka mer direkt i smältdegeln i Mellanöstern – även om Obama inser hur riskfyllt det kan bli.

USA:s mål med allt detta är att försöka skydda de repressiva makter som styr i regionen och är underordnade imperialismen. Med andra ord, vilken väg USA än väljer kommer det bara att leda till mer fasa för folket.

Dessa händelser har potentialen att omvandlas till större kriser och tvinga imperialisterna att agera på sätt som är mycket riskabla för deras makt och ställning.

I sommarnumret 2014 framhölls följande i ledarartikeln i *Revolution*:

”Också vid skrivandet av dessa rader pågår dramatiska händelser – och potential för långt mer omfattande förändringar. Kärnan Irak, Syrien och Iran befinner sig i djup kris ... Och vem kan säga vad som kan komma att hända i Ukraina ... i Egypten ... ? Revolutionärer måste redan nu förbereda folk på att kunna skilja mellan intressena hos folken i världen och imperialisterna.”

Krisen i Irak är ett exempel och det har lett till en del frispråkighet från de härskande.

David Brooks, kolumnist i *New York Times*, sade den 13 juni på *PBS Newshour* att den Isil-ledda offensiven i Irak var:

⁴ En analys av de pågående förhandlingarna mellan Iran och världens stormakter om landets kärnkraftsprogram och utvecklingen av USA:s strategi gentemot Iran i allmänhet ligger utanför ramen för denna artikel. I skenet av de extrema krav de står inför tycks vissa delar av den härskande klassen i USA redo att utforska en tänkbar större förändring i synen på Iran, inklusive att skapa en ny relation, rentav allians, med Islamiska republiken, samtidigt som man då skulle tjäna de reaktionära intressena hos båda stater (inklusive att vidmakthålla den USA-dominerade ordningen i regionen). Jag hoppas kunna återkomma till detta i en senare artikel.

”[Ett] gigantiskt problem. Tanken på – och detta har experter talat öppet om i åtminstone flera år – att det hela blir ett enda stort krig, att gränserna utplånas, att klyftan mellan sunniter-shiiter – folk håller ett öga på detta -, att splittringen mellan sunniter-shiiter sprider sig över gränserna och ut i hela regionen . . . Sen har vi de regionala makterna. Vi har Turkiet. Vi har sauderna, iranierna. Alla håller på att bli inblandade. Och jag bara säger – det jag har läst, det jag hör av folk som verkligen kan något, det här är ett världskrig. Det är verkligen väldigt farligt, ett ytterst farligt läge.”

Ta bara Jordanien, som är mycket viktigt för försvaret av och stabiliteten i Israel och Saudiarabien. Jordanien är en liten, relativt svag monarki, där befolkningsmajoriteten är palestinier och med gränser till Syrien, Irak, Israel och Saudiarabien. Trycket är nu oerhört stort på landet genom vågen av flyktingar först från Irak och nu Syrien samt den internationella ekonomiska nedgången. Och ISIL och andra jihadister börjar sikta in sig där och uppges nu kontrollera gränsen till Irak. Sedan har vi Saudiarabien, som länge varit den ledande oljeproducenten i världen. Samtidigt som kungadömet har hjälpt jihadistiska styrkor att skjuta fram sina positioner är dessa islamister också våldsamma motståndare till den ”korrupta” saudiska monarkin. Om Jordanien och Saudiarabien destabiliseras skulle det sända chockvågor internationellt och kan leda till omfattande militära repliker från USA och/eller Israel, vilket skulle medföra ytterligare kaos i regionen.

Det finns en utväg – revolution!

Alla dessa motsättningar i Mellanöstern samspekar med andra motsättningar – internationellt eller i USA.

Läget är brådskande – rikt på möjligheter och potentiella öppningar för att påskynda revolutionens ankomst, men innebär också stora utmaningar för revolutionärer och stora risker för folket. Saker och ting kan gå mycket snabbt. Det är därför, som *Revolution* uttryckte det, angeläget att ”vi är vakna gentemot omvärlden och redo att svara på ett ögonblick”.

I ledaren i *Revolution* sades det:

”Gör marken redo, gör folket redo, och gör avantgardet redo – var redo för den stund då miljoner kan ledas att välja revolution, fullt ut, med reella möjligheter att vinna.”

Översättning: *Björn Erik Rosin*